

В 112 училища ще изучават ромски фолклор

Между 3 и 4 хиляди ученици от 112 училища ще изучават СИП "Фолклор на етносите в България - Ромски фолклор" по програмата на Центъра за междуетнически диалог и толерантност "Амалипе" - В. Търново. Това представлява почти четирикратно разширяване на броя на учениците и училищата, включени в програмата: през изминалата учебна година ромски фолклор бе изучаван от около 1000

ученици в 30 училища. Разширяването стана възможно благодарение на финансовото съдействие на Демократичната комисия към Посолството на САЩ в България, Институт "Отворено общество" - София и 52 общини от 16 области, които приеха да финансират лекторските часове на учителите, преподаващи СИП "Ромски фолклор". Обхванатите училища са основно във Великотърновска, Врачан-

ска, Монтанска, Ловешка, Русенска, Търговищка, Разградска, Шуменска и Варненска области. Включени са и училища от Добричка, Силистренска, Плевенска, Видинска, Габровска, Пазарджишка и Старозагорска области. По този начин СИП "Фолклор на етносите в България - Ромски фолклор" ще бъде изучаван в цяла Северна България, както и в някои общини на Южна България.

Деян КОЛЕВ

от стр. 1 • ГРОМОНДАР

Има една Унгария за ромите и за неромите

"Добро утро, прекрасни братко" - поздравява на ромски радио "С"

Не съм си представяла, че Будапеща може да е толкова красива. Сега, когато пиша тези редове, ми се иска да бяхме останали за по-дълго, поне още седмица или поне още една вечер.

Тъкмо бяхме свикнали - поне повечето от нас, които се ориентираха в си- ньото, червеното, жълто- метро и най-използваните от нас спирки "Деак Ф. тер", "Ференчек тере", "Калвин тер" и т. н. Бяхме почти всички от курса по

време по проектиране, когато учехме различните епохи. В 9 и 5 обменихме еврото във форинти и веднага седнахме в първото срещнато кафене. Тук ги няма на всеки ъгъл, като в София. Бая се изръсихме - за една вода, кафе или чай - 1500, 2000 форинта (между 12 и 16 лева). Цени не като за нас. Ама в Будапеща! Пихме като едни европейци. На топло в кафето останахме до 11 часа. А след тридесет минути се срещнахме с Джанис Оверлог, регионален директор на

шите курсисти - вече действащи журналисти. В началото нито една централна медия не е желала да приеме ромите за стажанти. Сега над осемдесет процента от тях работят в различни медии. Заедно са и след обучението. Техният екип изготвя телевизионното предаване "Провокатор", което се излъчва по три централни телевизии. Правят и радиопредаване. Следващата ни среща бе с Шандор Тот, който е продуцент на "Провокатор". "Работим много. Децата си ги виждам само когато спят. Това е цената на успеха ми", сподели Шандор. За да могат да бъдат гледани от повече зрители, ромите засягат всякакви теми - образователни, исторически, социални и др. По-късно следобед имаме среща с екскурзовод, който ни разведе из Буда и Пеща, разделени от красивия Дунав. Едва ли някой би забравил огромната базилика "Свети Ищван Първи" - втора по големина в Европа. Изградена изцяло от мрамор, висока 96 метра. Богато изографисана и с много мозаечни икони. В нея се намира мумифицираната ръка на първия унгарски крал Ищван Първи. Видяхме и Синагогата в Унгария, която е втората по големина в света. Пресякохме пеша Дунава по единствения верижен мост в Унгария. На отсрещния бряг, на високата хълм разглеждахме Двореца на Буда, сега е музей. Гледката оттам е зашеметяваща. Красотата на Будапеща не може да се опише с думи - човек просто трябва да отиде и да види всичко с очите си.

Прибрахме се в хотела и веднага заспахме. На следващия ден програмата ни отново не бе лека. Видяхме се за кратко с Алгис Липстас, програмен мениджър към Отворено Общество /OSI/, който ни помоли да

му разкажем впечатленията ни от стажа.

След това отидохме в радио "С". Запознах ни с неговия директор Алфонз Зсига. Той ни разказа, че 90% от екипа му са роми. Радио "С", стартира на 1 октомври 2001 г. Хваща се и досега само в Будапеща, особено там, където има ромско население. Според Алфонз в Унгария има около 130-135 хиляди роми и от тях 80 хиляди слушат радио "С". Темите, които засяга радиото, не са само за ромите, а за всички будапещенци. Повечето предавания са на унгарски език, но има и на ромски. "Радиото дава надежда на хората особено когато ромът чува всяка сутрин: "Добро утро, прекрасни братко!", споделя Алфонз. През тези пет дни имаме възможност да се видим с почти всички роми и нероми, които работят "нещо за ромите". Било ромски медии, било права, било в парламента, ромския...

Отидохме и в Рома прес-център. Там се видяхме с Ержебет Багер, международен координатор на прес-центъра. "В момента имаме 5 ромски журналисти, които пишат ежедневно за ромските проблеми. Имаме добри контакти в Румъния, Словакия, Чехия, Украйна", каза Ержебет. Четирима от журналистите са от стажантската програма за ромите. Част от приходите на Рома прес-центъра идват от продажба на материали на централни медии, а понякога и на CNN. Гостувахме и на списание "Амаро Дром". Запознахме се със зам.-главния редактор Незо Ласло. "Амаро Дром" се издава от ромския парламент, който се намира в същата сграда. Според Ласло списанието е единственото ромско из-

дание, което най-бързо е просъществувало без прекъсване. Тиражът му е около 2500, а аудиторията около 10 хиляди, каза още Ласло. Най-интересното от всичко в тази сграда ми бе картините. Всичките рисувани от роми художници. Посетихме и Европейския център за правата на ромите. За него по-подробно ни разказа Савелина Данова от България. Тя е координатор.

Докакто се срещаме с всички тези хора ми направи впечатление, че всеки говореше за местното ромско самоуправление. Във всеки град имало такова и се водело към правителството. Членовете на това самоуправление се избират, когато има кметски избори. И Джанис, и Алфонз, и Ержебет, и Незо казаха, че това ромско самоуправление не е ефективно. То е било създадено по времето на комунизма в Унгария. През последния ден от нашето study trip посетихме и прочутото OSI. Да, там, гето дават стипендиите. Посрещна ни Румян Русинов, директор на ромската програма в OSI. Той малко забрави, че сме от България и ни разказа неща, които добре познаваме. Особено десегрегацията, тема № 1 на "Дром громендар", където най-често си пробваме силите. И все пак - друго си е, когато те посрещат хора от България. Не са нужни много приказки. Трябваше да се видим и с Агнес Остойкан, секретар на Ромската декада, но тя не дойде. Беше събота, а магазините тук затварят в 14.00 часа. Закъсняхме за подаръците.

Сплотено, като колектив от 1 човек, разказахме:
Вили БОГДАНОВА
Валери ЛЕКОВ

журналистика, който "Аксес" организира: Вальо, Христо, Жоро, Перхан, Боряна, Асен, Кристиан, Албена, Тосен, Петрана и аз. Яна и Ели бяха също с нас. Те са от организацията. Яна ни беше преводач от английски, а често се нуждаехме и от втори преводач - от унгарски на английски. С английски сме напреднали, учихме го и в курса. Пристигнахме в унгарската столица в 6 сутринта. В колкото тръгнахме от България. В Будапеща обаче беше много студено, а не бяхме подготвени за такава време. Поехме пеша по бул. "Улой", за да стигнем до центъра. Забравихме студа - толкова красота изведнъж... Идеше от сградите, от тяхната архитектура. Рисувахме ги едно

ромската програма към Центъра за независима журналистика. Тя е организатор на курсовете по журналистика в Будапеща, Братислава и Букурещ. Американка, омъжена е за ром, който е директор на ромското радио "С". Програмата за журналисти първо стартираше в Унгария, след това в Словакия през 1999 г., в Румъния през 2000 г. и сега в България. Най-интересното, което ни разказа Джанис бе, че новоизбраният премиер на Унгария Петер Медеш започнал речта си в парламента на ромски: "Има една Унгария за ромите и за неромите." Нашият би ли се осмелил?" - питах се докато я слушах. "Тъй" - отговарях си без да се замислям.

Джанис ни разказа за бив-